

โรคไข้อี้อรงในเด็ก (ตอนที่ 1)

ผศ. นพ. จักรพันธ์ สุติวะ

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

1. ลักษณะใดจึงจะเรียกว่าเป็นการไข้อี้อรง

ตอบ. การไข้อี้อรงเป็นกลไกทางร่างกายอันหนึ่งในการป้องกันตนเองหรือกำจัดสิ่งแปลกปลอมของ ตนเองที่เกิดขึ้น และพยายามรักษาตนเองให้แข็งแรง ให้ความใจได้สะดวก กำจัดเสมหะ แต่ว่าถ้ามัน เกิดขึ้นนาน โดยเฉพาะที่เรียกว่า "ไข้อี้อรง" ไข้อี้อรงหมายความว่า มีอาการไข้อี้อรงยาวนานถึง 1 เดือน ขึ้นไป ซึ่งถ้าคุณพ่อคุณแม่ปล่อยให้เด็กไอนานถึง 1 เดือนนี้ ซึ่งระยะเวลาค่อนข้างนานมาก ก็คงจำเป็นที่จะต้องพบแพทย์หรือต้องมาทำการศึกษากันว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีอาการไข้อี้อรง

2. สาเหตุของการไข้อี้อรง เกิดจากอะไรได้บ้าง

ตอบ. โดยทั่วไปของอาการไข้อี้อรง อย่างที่เรียกว่ามันเป็นกลไกของร่างกายในการพยายามรักษาตัวเอง ให้ความใจได้สะดวก หรือ กำจัดสิ่งแปลกปลอม เพราะฉะนั้นเวลาเราเป็นหวัดธรรมดาที่ดี เราก็จะไข้อี้อรง เวลาเราไปเจอควัน หรือว่าสิ่งที่ระคายเคืองทางเดินหายใจเราก็จะมีอาการไข้อี้อรง แต่อาการไข้อี้อรงมานานตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไป ซึ่งคุณพ่อคุณแม่กังวลใจกัน เราก็มักจะแยกแยะสาเหตุที่ทำให้คนไข้เด็กไข้อี้อรงไม่รู้จั๊กหาย ไอนาน เราก็มักจะแยกออกได้เป็น 2 อย่างด้วยกัน คือ ส่วนหนึ่งเป็นการไข้อี้อรงจากการ เป็นโรคติดเชื้อ อีกอย่างก็เป็นอาการไข้อี้อรงอันเนื่องมาจากเป็นอาการแพ้หรืออาการโรคภูมิแพ้ของ ร่างกายนั่นเอง ในแง่ของการไข้อี้อรงด้วยโรคติดเชื้อนี้ ถ้าหากเราสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อและทำให้คนไข้ไข้อี้อรง นอกเหนือจากไข้อี้อรงแล้วก็อาจจะมีอาการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น มีไข้ ทานอาหารไม่ได้ เบื่ออาหาร ผอมลง น้ำหนักลด โรคที่เป็นโรคไข้อี้อรงแล้วพบกันบ่อยว่ามีมากในประเทศไทย ที่เรารู้จักกันดีก็คือ วัณโรค นั่นเอง ซึ่งก็ยังคงมีอยู่ แม้กระทั่งในเด็ก ก็สามารถที่จะป่วยเป็นวัณโรคได้ โรคติดเชื้ออีกอย่างหนึ่งที่ทำให้มีอาการไอนาน ไข้อี้อรงโดยที่ไม่มีไข้ก็ได้ จนกระทั่งชาวบ้านเขาใช้คำว่า "ไข้อี้อรง 100 วัน " ซึ่งปัจจุบันนี้เราก็มีวัคซีนป้องกัน โรคนี้ที่ชื่อว่า " โรคไอกรน " ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นโรคติดเชื้อแบบหนึ่งก็คือ การได้รับเชื้อไอกรนเข้าไปแล้วก็อาจจะมีอาการระบาดในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ แล้วก็ทำให้เด็กมีอาการไข้อี้อรงไม่รู้จั๊กหาย ไอนานถึง 100 วัน จนกว่าจะมีอาการทุเลาไปได้เองในที่สุด ส่วนการไข้อี้อรงที่เป็นจากอาการแพ้ ซึ่งมักจะพบกันมากในขณะนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของโรคภูมิแพ้ หมายความว่า ร่างกายมีการตอบสนองต่อสิ่งแปลกปลอมหรือสิ่งเร้าที่มากกว่าธรรมดา ก็จะให้มี

สารหลังออกมามาก เช่น ถ้าแพ้ที่จมูก ก็จะมีน้ำมูกหรือคัดจมูกเรื้อรัง ถ้าแพ้ที่ทางเดินหายใจในลักษณะของการแพ้ที่หลอดลมก็จะทำให้มีหลอดลมตีบ หลอดลมมีภูมิไวเกิน มีเสมหะเรื้อรัง ก็จะทำให้ไอเรื้อรังเกิดขึ้น ซึ่งก็เป็นส่วนของการที่จะเดินทางไปสู่โรคภูมิแพ้ที่เป็นโรคหอบหืดต่อไป ในส่วนของเด็ก นอกเหนือจากอาการแพ้ที่มีลักษณะแบบนี้แล้ว ยังมีลักษณะอาการแพ้ที่เป็นลักษณะแพ้แบบภูมิไวเกินที่หลอดลม ที่ถูกกระตุ้นด้วยการออกกำลังกายมากแล้วทำให้เด็กไอไม่รู้จักระงับอีกก็ได้ ที่เราเรียกว่า เอ็กเซอร์ไซซินดิคัล การออกกำลังกายหรือเล่นมากของเด็ก ก็จะทำให้เด็กมีอาการไอเกิดขึ้นได้ พอจะแยกแยะออกได้เป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ กลุ่มของโรคติดเชื้อ กับที่เกิดจากการแพ้

3. ลักษณะของการไอที่เกิดขึ้นจากสาเหตุที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นโรคติดต่อที่สามารถแพร่เชื้อจากเด็กไปสู่อีกคนหนึ่งได้หรือไม่

ตอบ. อาการไอที่เกิดจากโรคติดเชื้อ ก็เนื่องจากว่ามีอาการไอ จาม ออกมา เพราะฉะนั้นก็จะสามารถแพร่กระจายโรคไปสู่คนอื่น ๆ ได้ เช่น การไอเรื้อรังที่เกิดจากโรควัณโรคนี้ ส่วนใหญ่แล้วเด็กก็จะได้รับเชื้อมาจากการไอ มีเสมหะปนเชื้อวัณโรคจากผู้ใหญ่หรือคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ในแง่ของเด็กเอง เมื่อป่วยเป็นวัณโรค ก็ทำให้มีอาการไอ เด็กกลับไม่ค่อยปล่อยเชื้อออกมาทางการไอของตัวเอง แต่ว่าก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า ในบ้านเรือนหรือในชุมชนที่เขาอยู่ ได้รับเชื้อจากผู้ใหญ่ที่มีการแพร่เชื้อออกมา ส่วนโรคไอกกรน เวลาไอจามออกมาก็พร้อมจะมีเชื้อกระจายออกมาแล้วทำให้คนอื่นติดได้ ถ้าพูดถึงลักษณะการไอ ในผู้ที่มีความชำนาญสูงมากก็พอจะฟังเสียงไอแล้วแยกแยะได้ว่า ไอแบบนี้ น่าจะเป็นไอที่ไม่น่ากลัว ไอแบบนี้ น่าจะเป็นไอที่น่ากลัว เช่น ถ้าไอแบบแห้งๆ ไอแบบคันระคายคอ ไอเสียงเหมือนคนที่มีอะไรติดที่ลำคอ แบบนี้ก็ไม่น่ากลัว เพราะแสดงว่าไออันเนื่องมาจากหรือว่าคันและระคายคอ แต่ถ้าหากว่าไอแล้วมีเสมหะ ไอจนอ้วกออกมา หรืออาเจียนมีเสมหะออกมาด้วย ไอสีๆ ลักษณะแบบนี้ก็อาจจะเป็นการไอเนื่องจากการติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างหรือในทรวงอกของเรา ลักษณะแบบนี้ น่ากลัวที่จะต้องพามาพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยว่า ป่วยเป็นโรคอะไรแน่ หรือว่าเสียงไอบางอย่าง ไอแบบก้องๆ อาจจะมีเสียงถึงการไออันเนื่องมาจากมีเส้นเสียงอักเสบ หรือบางครั้งไอแล้วมีเสมหะออกมาเป็นคำ ๆ เป็นก้อน ๆ อาจจะมีอาการไอที่เนื่องมาจากมีโรคหลอดลมโป่งพอง รวมทั้งลักษณะการไอบางอย่าง เช่น ไอเป็นชุด ๆ ไม่หยุดเลย อาจจะมีอาการสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปโดยทางเดินหายใจหรือไม่ ไอแบบไอกกรนหรือไม่ อย่างนี้เป็นต้น

4. การที่พบเด็กไอในฤดูหนาว พบบ่อยหรือไม่ และเกิดจากอากาศที่หนาวหรือไม่

ตอบ. คนเราเป็นสัตว์เลือดอุ่น พออากาศหนาวมากร่างกายก็ต้องปรับตัวครั้งหนึ่ง ปกติแล้วหน้าหนาวที่น้ำกลั้วมากก็คือ อากาศเย็น มันก็ไม่ใช่เย็นเปล่า ๆ มันเย็นและแห้ง อากาศที่เย็นและแห้ง จะระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจของเราทุกส่วนตั้งแต่เยื่อจมูกภายในลำคอ หรือทั้งเยื่อทางเดินหายใจของเรา คือ ในหลอดลมหรือในท่อลมด้วย อากาศที่เย็นและแห้งจะพาให้จมูกของเราต้องปรับความชื้นแล้วก็ทำให้อากาศที่เราหายใจเข้าไปในปอดอบอุ่นขึ้น ด้วยการทำให้มีเลือดมาเลี้ยงที่จมูกมากขึ้น พอมีเลือดมาเลี้ยงที่จมูกมากขึ้น เยื่อจมูกก็จะบวม ทำให้เกิดการคัดจมูก แล้วก็ทำให้มีน้ำมูกไหลเล็กน้อย เกิดขึ้นได้ ซึ่งจากลักษณะที่ร่างกายต้องปรับตัวเพราะอากาศหนาว เย็นก็จะทำให้ภูมิต้านทานในเฉพาะที่ของเยื่อจมูกเกิดการบกพร่องไป ถ้าหากว่าเราไม่รักษา ร่างกายให้อบอุ่น ออกไปเผชิญลมหนาวอย่างสู้อากาศที่ไม่ดี ก็พร้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจนทำให้ร่างกายสู้ไม่ไหว เกิดเป็นไข้ การเกิดไข้ในช่วงที่มีอากาศหนาวนี้ ก็มักจะเป็นการติดเชื้อหวัดเป็นส่วนใหญ่ ก็คือ เป็นหวัดก่อน หลังจากนั้นแล้ว แทนที่ร่างกายจะค่อยๆ ปรับตัวเข้าสู่ภาวะที่หายจากหวัดได้ แต่ว่าอากาศที่ยังเย็นต่อเนื่อง ก็จะทำให้มีลักษณะเรื้อรังหรือไม่หายง่าย ๆ นอกจากนั้นแล้วถ้าหากผู้ป่วยคนนั้นป่วยเป็นกลุ่มอาการของโรคภูมิแพ้ ซ่อนเร้นอยู่ ก็คือเขามีภูมิไวหรือมีอาการต่อการแพ้มากกว่าคนธรรมดา ก็จะทำให้เขาเกิดอาการไอน้ำมูกไหลยาวนานกว่าธรรมดา ก็อาจแยกแยะได้ง่าย ๆ ว่า ถ้าตัวเราเป็นหวัด เรามักจะมีองค์ประกอบของการเป็นไข้ร่วมอยู่ด้วย ปวดเนื้อปวดตัวร่วมด้วย เป็นประมาณ 1 สัปดาห์ก็หายไปตัวเอง ทานยาบรรเทาอาการเพียงแค่ว่าแก้ปวดลดไข้ธรรมดา ก็พอ แต่ว่าถ้าหากเป็นยาวนานต่อไป ก็มักจะไม่ไข้ร่วมด้วยแล้ว แต่อาการก็ไม่หาย อันนี้ก็ชวนให้คิดถึงว่า จะเป็นกลุ่มอาการของภูมิแพ้ ซ่อนเร้นอยู่ในตัวคนผู้นั้น ซึ่งก็จำเป็นที่จะต้องพบแพทย์ตรวจวินิจฉัยให้ชัดเจนพร้อมกับวางแผนการรักษา มิฉะนั้นก็อาจเกิดโรคแทรกซ้อนของอาการแพ้ต่าง ๆ เกิดขึ้น